

DZIECIĘCE PRZYGODY W ZACZAROWANYM ŚWIECIE SZTUKI

Krystyna Stasiak i Jolanta Żygadło, nauczycielki ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Malborku

Opublikowano 13.05.2004

Malbork , dnia 31. 03. 2004

*Czarodziejska godzina tworzenia,
Najpiękniejsza z wszystkich godzin życia,
Światło twoje duszę rozpromienia,
Jak toń morską rozpromienia słońce,
Kiedy szuka w nim swego odbicia,
Na błękitach płonące."*

Kazimierz Przerwa Tetmajer

"Dziecięce przygody w zaczarowanym świecie sztuki"

Żyjemy w czasach wszechobecnego hałasu, ciągłej gonitwy i pośpiechu. Nasza rzeczywistość naszpikowana jest obrazami witryn sklepowych, oślepiającymi światłami neonów i reklam telewizyjnych zachęcających do nabywania i gromadzenia prezentowanych artykułów. Producenci zabawek prześcigają się w pomysłach na najbardziej trafiony w gust dziecka "towar". Śliczna lalka Barbi o idealnej sylwetce i urodzie, ma do dyspozycji najnowszy typ samochodu, starannie dobraną garderobę i willę z basenem. W świecie lalki Barbi wszystko wygląda pięknie, a marzenia spełniają się jak za dotknięciem czarodziejskiej różdżki. Wszystko co przeciętne i pospolite nie przystaje do idealnego świata słynnej lali, i czy znalazłby w nim miejsce pluszowy miś z naderwanym uchem? W konkursie Mini Miss Polski, kilkuletnie uczestniczki wychowane na lalkach Barbi, prezentowały swoje oczekiwania i marzenia dotyczące przyszłości. Jedna z bohaterek chciałaby zostać modelką, aktorką lub emerytką, tą ostatnią dlatego, że emeryci nic nie robią a biorą pieniądze. W pojęciu Mini Miss zamożność nie jest efektem pracy a **zawodem**.

Dobrodziejstwa techniczne XXI wieku i łatwy do nich dostęp nie powinny zdominować życia dziecka, ponieważ nieumiejętnie użyte - mogą wyrządzić szkodę. Ulegające wpływom reklam dziecko zatracza po drodze swoją wrażliwość i radość przeżywania, a jego wyobraźnia ulega zablokowaniu i zniekształceniu. Czy dziecko zasypywane zewsząd technicznymi nowościami, bezkrytycznie przyjmujące każdy rodzaj rozrywki i zabawy, potrafi jeszcze marzyć? Tym zestresowanym, zmęczonym "byciem kimś" dzieciom przydałaby się owa "**czarodziejska godzina tworzenia**", by odkryły radość, jaką daje przygoda ze sztuką. Twórczość plastyczna, obok zabawy, jest istotną formą aktywności dziecka, wzbogaca jego świat wewnętrzny, spychając w cień to, co zewnętrzne a dostarczające przeżyć traumatycznych i rujnujących wrażliwą duszę dziecka. Przygoda ze sztuką to istna wyprawa po skarby, której towarzyszy dziecięca odwaga, entuzjazm, zapał i radość.

Spontaniczna, niczym nieskrępowana twórczość jest dla dziecka czymś naturalnym i bliskim, poczynając od zabaw w piasku, brodenia w błotnych kałużach, lepienia kulek z gliny w przydomowym ogródku, dziecko staje się odkrywcą i zdobywa wiedzę o otaczającym go świecie.

Od kilku lat prowadzimy zajęcia z zakresu terapii przez sztukę. Ten rodzaj zajęć wpisał się na trwałe w program obejmujący zagospodarowanie czasu wolnego, a jego rytmiczność i cykliczność utrwala umiejętności plastyczne i kształtuje wrażliwość estetyczną dziecka. Korzystając z zaproszenia na konferencję metodyczną, której przewodnim tematem jest "Terapia-lekarstwo bez recepty", chcemy zaprezentować własne przemyślenia dotyczące efektów terapii przez sztukę oraz podzielić się wiedzą i doświadczeniami wyniesionymi z pracy z **dzieckiem upośledzonym umysłowo**.

Obserwując działalność twórczą dziecka, zauważyliśmy, że największą radość daje dzieciom możliwość manipulowania tworzywem plastycznym, jakim jest **masa solna**. Ta sporządzona z mąki, soli i wody masa, jest stara jak świat, znana była już w starożytnym Egipcie. Aktualnie przeżywa renesans, odkryto bowiem na nowo sztukę kształtowania przedmiotów z masy solnej.

Istotą modelowania jest samo działanie a nie jego skutek. Dziecko bezkarnie może manipulować tworzywem bez ryzyka, że coś zniszczy, może uczyć się podejmowania decyzji metodą prób i błędów oraz ciągłego modyfikowania swoich plastycznych pomysłów.

Począwszy od łączenia wszystkich składników, a kończąc na modelowaniu prostych kształtów, dziecko przechodzi swoisty trening, w który zaangażowane są wszystkie zmysły. Tworzywa plastyczne są miękkie, wilgotne, stawiają dłoni opór, zmuszając dziecko do pracy całą dłonią bez pośrednictwa narzędzi, są zatem materiałami bezpiecznymi. Aktywność taka jest skutecznym środkiem uspakajającym, znakomicie rozładowuje napięcia i wiąże uwagę. Kontakt z tworzywem usprawnia pamięć wzrokową i spostrzegawczość, pozwalając rozwijać się wyobraźni i fantazji. Przechodząc stopniowo od modelowania prostych kształtów do bardziej skomplikowanych i ambitnych, dziecko informuje otoczenie o swoich możliwościach, zdolnościach, a często o drzemających w nim talentach.

Wykonywane przez nasze dzieci prace są ciekawe, zaskakujące, oryginalne i kolorowe.

Nieocenione walory rewalidacyjno-terapeutyczne spełnia **papieroplastyka**. Papier, jako tworzywo, jest materiałem szlachetnym, naturalnym, łatwo dostępnym i ma szerokie zastosowanie w życiu codziennym. Towarzyszy nam przez całe życie. Jako małe dzieci lubiliśmy go szarpać, gnieść, rozdzierać i wsłuchiwać się w jego szelest. W technikach kształtowania papieru używamy takiego materiału jak: karton, makulatura, bibuły gładkie i karbowane, kolorowy brystol i papier czerpany. Możliwość kształtowania papieru zachęca do eksperymentowania, pobudza wyobraźnię i inspiruje. Któż z nas nie pamięta zabaw papierkami od cukierków i serwetkami z restauracyjnych stolików, składanych z kartek szkolnych zeszytów samolocików - był to z pewnością pierwszy stopień wtajemniczenia w sztuce origami.

Wycinankami z papieru ozdabiały izby nasze babcie, z bibulek o ostrych kolorach komponowały bajecznie kolorowe bukiety, palmy, pająki i wieńce. Ten tradycyjny materiał, jakim jest krepina i bibuła znajduje nie tylko zastosowanie w sztuce ludowej, kojarząc nam się ze sztuką jarmarczną i obrzędową. Miękkość i feeria barw krepiny pozwala na nieograniczone łączenie jej z innymi materiałami plastycznymi. Nasze dzieci rozpoczęły przygodę z papierem od wykonania prostej laurki, ściennej gazetki, po wymyślne, bogato zdobione kartki okolicznościowe, które wzbudzają podziw u niejednego odbiorcy i znajdują z łatwością nabywców na kiermaszach, festynach i imprezach okolicznościowych. By wzbogacić ofertę kartek

okolicznościowych, włączyliśmy nową technikę haftu krzyżkowego, który znalazł zastosowanie również w komponowaniu małych obrazów.

Papieroplastyka - formy klejone.

Kartka okolicznościowa z elementami haftu krzyżkowego.

Kartka okolicznościowa z elementami haftu krzyżkowego.

Wiele pozytywnych wrażeń zmysłowych dostarcza naszym małym artystom kontakt z całym wachlarzem barw, które można znaleźć w **farbach** różnego rodzaju. Pozwalają one utrwalić słoneczne kolory letnich dni, rdzawe barwy jesieni, soczystą zieleń wiosny i chłód zimowego krajobrazu. Zastosowanie farb witrażowych znalazło swoje miejsce w przygotowaniu świątecznych dekoracji, a także malowaniu niespodzianek dla najbliższych.

Te malowane cuda, obok tradycyjnych ozdób świątecznych, pięknie prezentowały się w oknach, na wigilijnym stole, a także na choince. Naklejone zaś na kafelki czy na szkło i oprawione w ramkę, stały się oryginalną ozdobą pomieszczeń.

Innymi chętnie używanymi farbami stały się dla naszych dzieci farby do szkła i porcelany, uruchamiające wyobraźnię i pozwalające dzieciom przenieść się do krainy baśni. Na niedostępnych dotychczas materiałach takich jak: talerze, kubki, kafle, butelki, powstawały całe kolekcje ptaków, ryb akwariowych, flory i fauny morskiej, postaci z bajek.. Stały się one zaczątkiem własnej galerii, na którą zapraszani byli koledzy i koleżanki, nauczyciele, a także osoby najbliższe dzieciom.

Twórczość plastyczna stała się dla nas cennym źródłem informacji o dziecku, o jego możliwościach, zdolnościach, jak również pozwoliła zidentyfikować jego deficyty rozwojowe. Obserwacja dzieci podczas twórczego działania dostarczała nam informacji diagnostycznych o poziomie sprawności manualnej, koordynacji wzrokowo-ruchowej, stanie psychofizycznym i relacjach społecznych. To z kolei stało się bazą wyjściową do założeń i zamierzeń programu terapeutycznego.

CELE REWALIDACYJNO-TERAPEUTYCZNE ZAŁOŻONEGO PRZEZ NAS PROGRAMU:

1. **Twórczość plastyczna dziecka pobudza upośledzone funkcje jego mózgu takie jak: pamięć motoryczna, słuchowa, wzrokowa, przygotowując je do wykonywania działań zaplanowanych i świadomych.**
2. **Kształtuje pożądane cechy osobowości. Uczy dziecko pokonywania trudności, walki ze zniechęceniem, nudą, apatią, brakiem spontaniczności, własnymi ograniczeniami. Uczy też zamiłowania do pracy, wytrwałości, dokładności i uporu w dążeniu do celu.**
3. **Wpływa na rozwój koordynacji ruchów, zręczności i sprawności manualnej, tak niezbędnej w nabywaniu umiejętności szkolnych.**
4. **W dobie powszechnej technicyzacji uświadamia dziecku potrzebę własnej kreatywności i bycia twórcą.**
5. **Sprawia, że mali twórcy stają się szczęśliwsi, wrażliwsi, otwarci, zrelaksowani, pewniejsi siebie i łagodniejsi dla siebie i innych.**
6. **Dzięki sztuce dziecko może przenieść się w inny lepszy świat, w którym spełniają się wszystkie marzenia.**
7. **Kolorowych i magicznych przeżyć w zaczarowanym świecie sztuki życzymy wraz z podopiecznymi.**